

Tallinna Õismäe Gümnaasiumi kursusekava

<u>Kursuse nimetus:</u> Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)	<u>Kursuse järjenumbr:</u> 2 GYMN_AJALUGU2
<u>Õppeaine:</u> AJALUGU	<u>Klass:</u> 10. klass 2. kursus
<u>Eesmärgid:</u> Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplase ja maailmakodanikuna; 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu; 3) mõistab ajaloo sündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti; 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana; 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajaloo teavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt; 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloo fakti tõlgendusest ja arvamusest; 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta	
<u>Õppesisu ja –tegevus:</u> 1. Muinasaeg. Antropogeneesi põhijärgud. Inimasustuse levik maailmas. Jäaaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaaja allikad ja nende uurimine. Kiviaja kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur - elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Metalliaeg. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. Muinasusund ja ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Keskaeg. Paavsti võim ja hegemonistlikud taotlused: ristsõdade põhjused ja peasuunad. Läänemere maade ristiusustamine. Keskaegne kolonisatsioon. Lääne-Euroopa ühiskonna eeskujud Eesti keskaja ühiskonna kujunemisel. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristsõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse käik. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Arhitektuur. 3. Üleminekuaeg keskajast uusaega	

Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis.
Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus.
Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, käik ja tulemused.
Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon.
Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.

Õppetulemused:

1. Muinasaeg.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab ja iseloomustab tähtsamaid Eesti esiaja perioode inimeste tegevusalade ning eluolu muutuste alusel; tõlgendab muististe alusel inimeste eluolu ja ühiskondlikku korraldust ning uskumusi ja vaimulaadi;
- 2) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberriikidega ning vastastikuseid mõjutusi;
- 3) iseloomustab Eesti halduskorraldust ja majanduslikku arengut esiaja lõpul;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõistet arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism

2. Keskaeg.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib Balti ristsõja põhjusi, käiku ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast;
- 2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;
- 3) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;
- 4) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;
- 5) iseloomustab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; mõistab kultuurilist järjepidevust;
- 6) analüüsib kriitiliselt keskaja kroonikaid ja teisi teabetekste;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa;
- 8) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.

3. Üleminekuaeg keskajast uusaega

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) iseloomustab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; võrdleb suurriikide mõju Läänemere piirkonnas 16. sajandil;
- 2) selgitab Liivi sõja eellugu, käiku ja tulemusi; analüüsib ning hindab allikate alusel sõja osaliste tegevust;
- 3) teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;
- 4) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;
- 5) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.

Hindamine:

Ajaloo õpitulemusi hinnates lähtutakse õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu.

Hindamise meetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöe koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Õppematerjalid (õpikud, töövihikud, ülesannete kogud, CD-d, DVD-d, õppeprogrammid jt):

Õpikud:

- Eesti ajalugu I. Gümnaasiumile. *Koostajad Mart Laar, Lauri Vahtre.* Maurus 2013
- Eesti ajalugu I: Muinasajast 19. sajandi lõpuni. *Koostajad Mati Laur, Ain Mäesalu, Tõnu Tannberg, Ursula Vent.* Avita 2005

Töövihik

- Eesti ajaloo töölehed gümnaasiumile. *Koostanud Sigrid Abiline.* Maurus.

Atlas:

- Ajaloo atlas gümnaasiumile. Regio 2000
- Eesti ajaloo atlas. Avita 2007

Internetimaterjal:

Histrodamus: <http://www.eestiajalugu.ee/?lang=est>

Gümnaasium. Eesti ajalugu I

- Taskutark: <https://www.taskutark.ee/m/aine/10-klass/ajalugu-10-klass/1-kursus-ajalugu/>

Gümnaasium. Eesti ajalugu II

- **Eesti rahvuslik ärkamisaeg:** esitlus. <http://www.slideshare.net/nataljadovgan/rahvuslik-liikumine-eestis>
- **Eesti ajaloo pöördepunktid:** dokumente ja materjale vene õppekeelega gümnaasiumile
Koostaja: Toomas Karjahärm, Andres Adamson, Mare Räis, Tõlkija: Einar Värä, Marike Võime, Aila Tomingas. <http://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:18442>
- AUDIOVISUAALNE ÕPPEMATERJAL koos töölehtedega. Ajalooõpetus ja -pildid 2 (HTM)
<http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooõpetus/ajalugu/222-htmi-toel-audiovisuaalne00> Sissejuhatus
[001 Eesti mütoloogia: Kalevipoeg](http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooõpetus/ajalugu/222-htmi-toel-audiovisuaalne001)

[002 Vaba rahvas: Muinas-Eesti ja ristsõda](#)

[003 Tasujad: jüriöö 1343](#)

- AUDIOVISUAALNE ÕPPEMATERJAL koos töölehtedega Ajalooõpetus ja -pildid (Eduko)

<http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooopetus/ajalugu/193-audiovisuaalne-oppematerjal-koos-toeolehtedega-ajalooopetus-ja-pildid-eduko>

[000 Sissejuhatus](#)

[001 Liivimaa avastamise legend](#)

[002 Esimesed piiskopid](#)

[003 Paganate ristimine](#)

[004 Kultuuride kokkupõrge](#)

[005 Kaupo](#)

[006 Riia linn](#)

[007 Saksa ristsõdijate lahingud](#)

[008 Keskaegne linnakultuur](#)

[009 Reformatsioon](#)